

Horváth Attila:

A történeti alkotmányra való hivatkozás az Alkotmánybíróság határozataiban

A történeti alkotmány különböző korokból származó sarkalatos törvények, szokásjogi szabályok¹ és a jogtudomány (jogirodalom) által lefektetett elvek összessége.²

A történeti alkotmányról és a Szent Koronáról az Alaptörvényünk Nemzeti Hitvallás című része rendelkezik: „*Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.*” A történeti alkotmány a nemzet kollektív emlékezetének része: „*Alaptörvényünk jogrendünk alapja: szerződés a múlt, a jelen és a jövő magyarjai között. Élő keret, amely kifejezi a nemzet akaratát, azt a formát, amelyben élni szeretnénk.*” Ehhez csatlakozik az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése: „*Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.*”

A történeti alkotmány elsősorban a jogértelmezésnél ad fontos támpontokat, de hivatkozni lehet olyan tételes jogszabályokra is, amelyek nem idejét múltak. Amelyek nem ellentétesek a modern, változó jog koncepciójával. Ezt a feladatot az Alkotmánybíróságnak és a jogtudománynak kell elvégeznie.

Az Alkotmánybíróság már az Alaptörvény megszületése előtt is komoly figyelmet fordított az elé került kérdéskör releváns jogtörténeti előzményeire. Annak ellenére, hogy ez nem volt az Alkotmány által előírt jogi kötelezettsége, hanem abból a természetes törekvésből fakadt, hogy az érintett jogintézményeket a maguk történetiségében, az előzményekkel együtt értse meg és magyarázza a mának. A jogtörténeti háttér esetenként bekerült az Alkotmánybíróság határozataiba is. Elsőként a 30/1992. (V. 26.) AB határozat, majd a 18/2004. (V. 25.) AB határozat hivatkozott a közösség elleni izgatás büntetőjogi tényállásának vizsgálatakor a Csemegi Kódexre, de ugyancsak felidézte a 18/2000. (VI. 06.) AB határozat a történeti források sorában az 1879. évi Katonai Büntetőtörvénykönyvet. Felbukkan a törvényes bíróhoz való jog kapcsán a kései rendi középkor büntető törvénykezési gyakorlatára való utalás a 166/2011. (XII. 20.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásban is. Az Alaptörvény előkészítése során is felvetődött, hogy a történeti kontextus az alkotmányfejlődés folyamatosságára tekintettel figyelembe veendő szempont.³

A Húsvéti Alkotmány életbelépése után egyre több esetben hivatkoztak a történeti alkotmányra. Legtöbb esetben a bírói függetlenség szabályozását sorolták a történeti alkotmány vívmányai közé. (1869. évi IV. tc.) A sajtószabadság vonatkozásában is deklarálta az Alkotmánybíróság, hogy minden kétséget kizáróan történeti alkotmányunk vívmányai közé tartozik. (1848. évi XVIII. tc.). Az 1790. évi XII. törvénycikk kimondta, hogy „a törvények alkotásának, eltörlésének, s magyarázásának hatalma [...] a törvényesen megkoronázott fejedelmet és az országgyűlésre törvényesen egybegyűlt országos karokat és rendeket közösen illeti, [...]”. A független magyar felelős ministerium alakításáról szóló 1848. évi III. törvénycikk értelmében a miniszterek ezután politikai és jogi felelősséggel tartoztak az Országgyűlésnek. a magyar királyi közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. törvénycikk.

¹ PACZOLAI Péter: *Az alkotmányelmélet fejlődése és az európai kihívások*. Budapest, Szent István Társulat, 2003. 55-56. o.

² HORVÁTH Attila: (szerk.): *Magyar állam- és jogtörténet*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, 2014. 23. o. MEZEY Barna (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet*. Budapest, Osiris Kiadó, 1995. 207. o.

³ VARGA Zs. András: *Gondolatok Magyarország új alkotmányáról*. In: *Iustum Aequum Salutare*. 2010/4. 23–27. o.

A történeti alkotmány és a Szentkorona-tan az Alkotmánybíróság gyakorlatában is Magyarország szuverenitását védő jogforrásként szerepelt. Jó példa erre az Alkotmánybíróság 22/2016. (XII. 5.) határozata az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésének értelmezéséről. Ennek rendelkező részében az Alkotmánybíróság kimondta: *„Az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során, erre irányuló indítvány alapján vizsgálhatja, hogy az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésén alapuló közös hatáskörgyakorlás sérti-e az emberi méltóságot, más alapvető jogot, vagy Magyarország szuverenitását, illetve történeti alkotmányán alapuló önazonosságát.”*